

Education & Theatre

Vol 25 (2024)

Education & Theatre

Editorial

Nassia Choleva, Αντώνης Λενακάκης, Μπέττυ Γιαννούλη, Μαίρη Καλδή, Χαρά Τσουκαλά, Κατερίνα Αλεξιάδη, Ηρώ Ποταμούση

doi: [10.12681/edth.37964](https://doi.org/10.12681/edth.37964)

To cite this article:

Choleva, N., Λενακάκης A., Γιαννούλη M., Καλδή M., Τσουκαλά X., Αλεξιάδη K., & Ποταμούση H. (2024). Editorial. *Education & Theatre*, 25, 6–9. <https://doi.org/10.12681/edth.37964>

Σημείωμα της Συντακτικής Επιτροπής

Το 2024 ήταν μια χρονιά γεμάτη με πλούσιο θεατροπαιδαγωγικό έργο, σε πρακτικό, θεωρητικό και ερευνητικό επίπεδο. Αλλά ήταν και μια χρονιά που έφερε σημαντικές απώλειες στη διεθνή κοινότητα του θεάτρου στην εκπαίδευση. Τον Φεβρουάριο αποχαιρέτησαμε τον Hans-Wolfgang Nickel, εμβληματική προσωπικότητα του γερμανικού θεατροπαιδαγωγικού παραδείγματος. Έναν μήνα μετά πληροφορηθήκαμε με μεγάλη λύπη την απώλεια του δικού μας John Somers, σημαντικότετου εκπροσώπου του βρετανικού εκπαιδευτικού και εφαρμοσμένου δράματος. Τελειώνοντας ο Αύγουστος, απομάκρυνε από κοντά μας τον Λάκη Κουρετζή, εισηγητή του θεατρικού παιχνιδιού στην Ελλάδα. Και οι τρεις προσωπικότητες έβαλαν τον μαθητή και τη μαθήτριά στο επίκεντρο της δουλειάς τους και μίλησαν για συμπεριληπτικές διαδικασίες, που ενδυναμώνουν, εμπνέουν, δίνουν φωνή. Οι προσεγγίσεις τους, αν και από διαφορετικές αφετηρίες και με διαφορετικές προσεγγίσεις, είχαν στιβαρή κοινωνική και πολιτική θεώρηση. Υπήρξαν εμπνευσμένοι δάσκαλοι για μας και θα συνεχίσουν να σηματοδοτούν σαν πυξίδες την πορεία μας. Η ματιά και η φωνή τους είναι εκεί, για να μας θυμίζει πως σε κάθε εποχή οι φωνές της Τέχνης και της Εκπαίδευσης αντηχούν την ανάγκη να στεκόμαστε με σθένος, σεβασμό και αλληλεγγύη απέναντι στις προκλήσεις της ανθρωπότητας.

Μια τέτοια ματιά εδώ και πολλά χρόνια βάζει σε προτεραιότητα τις επιλογές μας και οργανώνει τον τρόπο που διαβάζουμε και ερμηνεύουμε την πραγματικότητα. Στις δεδομένες δε συνθήκες, δεν θα μπορούσαμε παρά να στρέψουμε τη σκέψη μας στον λαό της Παλαιστίνης αναγνωρίζοντας την απάνθρωπη, άδικη, μακρά και εξοντωτική δοκιμασία του. Τα λόγια της ποιήτριας Rafeef Ziadah μας συγκλονίζουν:

*Κι αν οι λέξεις μου μπορούσαν να το σταματήσουν,
θα δημιουργούσα έναν ρυθμό πιο δυνατό από αυτό το μπιτ, πάρα πολύ οικείο,
θα μάθαινα τους στίχους από κάθε τραγούδι για την ελευθερία και
θα τους έγραφα σε κάθε κτίριο που ακόμη στέκει όρθιο στη Γάζα.
Αν οι λέξεις μου μπορούσαν να το σταματήσουν,
αν μπορούσαν να σταθούν εμπόδιο σε μια βόμβα, ένα drone ή μία και μόνο σφαίρα,
θα τις απέθετα στα πόδια,
θα τις απέθετα στα πόδια κάθε παιδιού στη Γάζα
και θα τις προσέφερα σαν προσευχή·
θα τις απήγγελλα ξανά και ξανά και ξανά, σαν τα Ιερά Ονόματα του Θεού·
θα τις έγραφα ατελείωτα,
ώσπου να γίνει όλη η ανθρώπινη γλώσσα κομμάτια,
ώσπου να γίνει όλη η γλώσσα κομμάτια,
ώσπου να γίνει η γλώσσα κομμάτια.
Αλλά το μόνο που μπορώ να σου προσφέρω, φίλε μου,
είναι η σιωπή
κι ένα ποίημα
και να σου πω να μην ανησυχείς.
Κρατάμε ακόμη γερά,
κρατάμε ακόμη γερά.*

Ακόμη κρατάμε γερά.¹

¹ Απόσπασμα από το ποίημα της Rafeef Ziadah *Αν οι λέξεις μου* (μτφ. Γιάννης Στάμος)

Με αφετηρία την πεποίθηση ότι η ανθρωπιά, η δικαιοσύνη και η αλληλεγγύη δεν αποτελούν μόνο ηθικές αξίες, αλλά θεμέλια για την οικοδόμηση μιας ισότιμης και ειρηνικής κοινωνίας, καλούμαστε να επανεξετάσουμε την ευθύνη μας ως δημιουργοί και παιδαγωγοί, εμπνέοντας κατανόηση και ελπίδα, με όποιο πεδίο της τυπικής, μη τυπικής ή άτυπης εκπαίδευσης και αν ασχολούμαστε.

Ο ευρύτερος κοινωνικός προβληματισμός και προσανατολισμός είναι εμφανής στις έρευνες και στα προγράμματα που περιλαμβάνονται στο φετινό τεύχος του *Εκπαίδευση & Θέατρο*.

Η στήλη της επιστημονικής αρθρογραφίας ξεκινά με τη **Μαρία Κολτσιδά**, η οποία παρουσιάζει τις ιστορικά διαμορφωμένες διαστάσεις της τέχνης των αναπήρων και το ελληνικό πολιτισμικό πλαίσιο. Η σχέση και η εμπλοκή των αναπήρων με τις τέχνες συνιστά ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο και αναπτυσσόμενο πεδίο, στοιχείο που αποτυπώνεται τόσο σε επίπεδο πρακτικής καλλιτεχνικής εφαρμογής όσο και σε επίπεδο θεωρητικής πλαισίωσης. Στο πρώτο μέρος της παρούσας μελέτης, η συγγραφέας διερευνά τις διαφορετικές πρακτικές τέχνης που αφορούν ανάπηρα άτομα και ανάπηρους καλλιτέχνες μέσα από συγκεκριμένες –ιστορικά διαμορφωμένες– διαστάσεις. Στο δεύτερο μέρος αναφέρεται η σχετική έρευνα στο πεδίο και η διάρθρωση της καλλιτεχνικής πρακτικής και εκπαίδευσης των αναπήρων στον ελληνικό πολιτιστικό χώρο. Μέσα από τη θεωρητική ανάλυση των παραπάνω δεδομένων, η μελέτη επιχειρεί να συζητήσει τους τρόπους με τους οποίους οι –ιστορικά διαμορφωμένες– διαστάσεις στην τέχνη που αφορά ανάπηρα άτομα και καλλιτέχνες διαπλέκονται και σχετίζονται με την καλλιτεχνική πρακτική και εκπαίδευση των αναπήρων στον ελληνικό χώρο.

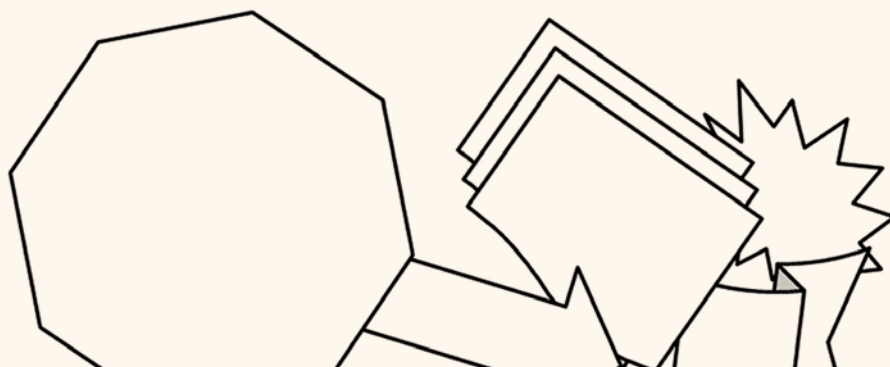
Η **Ρουμπίνη Δαφνή** παρουσιάζει την έρευνα που πραγματοποίησε με ενήλικους μαθητές του Σχολείου 18 Άνω. Εφαρμόζει και διερευνά την επίδραση τεχνικών Εκπαιδευτικού Δράματος με τη μορφή Θεάτρου Ντοκουμέντο στην καλλιέργεια της ιδιότητας του πολίτη. Τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας που διενήργησε έδειξαν τάση βελτίωσης της ιδιότητας του πολίτη στην πειραματική ομάδα, χωρίς όμως να καταγραφούν στατιστικά σημαντικές διαφορές. Αντίθετα, η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων ανέδειξε βελτίωση στις «πολιτειακές» δεξιότητες και τις στάσεις απέναντι στη διαφορετικότητα, καθώς και αυξημένο ενδιαφέρον για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα, συνοδευόμενο από προσωπική συμμετοχή.

Η αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών και των Ψηφιακών Μέσων στην ανάπτυξη και τη λειτουργία των θεατρικών δραστηριοτήτων στο εκπαιδευτικό πλαίσιο αποτελεί όλο και περισσότερο πεδίο έρευνας, μελέτης και πειραματισμού τα τελευταία χρόνια. Η **Αιμιλία Καραντζούλη** αναδεικνύει με ποιους τρόπους μπορεί να αξιοποιηθεί το Ψηφιακό Δράμα, ώστε να ενισχύσει τον ρόλο των σημερινών μαθητών στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, διευκολύνοντας την επικοινωνία και τη συνεργασία. Έτσι οι νέοι που έχουν περισσότερο από ποτέ την ανάγκη για έντονες βιωματικές εμπειρίες, παιχνίδι, δράση και αλληλεπίδραση, ενώ ταυτόχρονα ζουν, μιλούν και αναπτύσσονται σε έναν κόσμο όπου κυριαρχεί η τεχνολογία, θα έχουν ευκαιρίες για ουσιαστικότερη κατανόηση της σύνθετης έννοιας του εαυτού στον σύγχρονο τεχνολογικό κόσμο.

Στη στήλη των περιγραφών/παρουσιάσεων καινοτόμων προγραμμάτων, η **Τζωρτζίνα Κακουδάκη** αναδεικνύει τη σημασία του θεάτρου στην εκπαίδευση και την προσπάθεια γεφύρωσης του χάσματος μεταξύ καλλιτεχνικών και παιδαγωγικών δεξιοτήτων μέσα από πρωτοποριακές πρωτοβουλίες. Το άρθρο εστιάζει στην παρουσίαση του προγράμματος «Δημιουργώντας χώρο ανάμεσα στους Πολιτισμούς», το οποίο προάγει τη βιωματική εκπαίδευση ενισχύοντας τη διαπολιτισμική ανταλλαγή μεταξύ Ελλάδας και Ηνωμένου Βασιλείου και προσφέροντας στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να ασχοληθούν με κοινωνικά και πολιτικά θέματα μέσα από το θέατρο. Με τη στήριξη του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, η πρωτοβουλία αυτή –που μετρά ήδη 10 χρόνια εφαρμογής– έχει ως στόχο να ανοίξει τον δρόμο για την ενσωμάτωση του θεάτρου και του εφαρμοσμένου θεάτρου στην κοινωνία, επιδιώκοντας ο/η ηθοποιός του μέλλοντος να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινότητας στη σκηνή και ο/η θεατροπαιδαγωγός να διαθέτει υψηλού επιπέδου καλλιτεχνικά εργαλεία όταν προσφέρει τις υπηρεσίες του στην κοινότητα.

Το τεύχος συνεχίζεται με ειδικό αφιέρωμα στον αγαπημένο μας δάσκαλο και μέντορα John Somers. Μετά το εισαγωγικό σημείωμα της Συντακτικής Ομάδας, τα παλαιότερα μέλη του Δικτύου θυμούνται τον Τζον μεταφέροντας μνήμες και φωτογραφίες και ο **Νίκος Γκόβας** συγκεντρώνει όλα τα κείμενα (ερευνητικά, άποψης, αυτοβιογραφικά, περιγραφές εργαστηρίων και εισηγήσεις) που ο John απλόχερα πρόσφερε μέσα στα χρόνια στο εκδοτικό έργο του Δικτύου. Το αφιέρωμα συνεχίζεται με κείμενο άποψης (viewpoint) της **Yi-Man Au** και συνομιλίες συνεργατών και μαθητών του με την **Ειρήνη Μαρνά**. Ολοκληρώνεται με μια επαναδημοσίευση του εμβληματικού του άρθρου για το «πακέτο εξερεύνησης».

Κατά τη διάρκεια του 2024, έλαβαν χώρα μια σειρά από πολύ σημαντικές διεθνείς συναντήσεις. Στη στήλη των ανταποκρίσεων, ο **Miao Bin** περιγράφει τις εργασίες και τις θεματικές που συμπεριέλαβε το Διεθνές Συνέδριο του IDEA στο Πεκίνο τον Ιούλιο· οι **Μπέττυ Γιαννούλη** και **Νάσια Χολέβα** παρουσιάζουν το εύρος και τις κεντρικές ιδέες της Συνόδου Κορυφής της Παγκόσμιας Συμμαχίας για τις Τέχνες στην Εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα τον Οκτώβριο, με συμμετοχή εκπροσώπου για θέματα παιδείας, τεχνών και πολιτισμού από την UNESCO. Τη σπουδαία αυτή διεθνή συνάντηση ακολούθησε η ετήσια συνάντηση εκπροσώπων του IDEA από τα ευρωπαϊκά μέλη, η οποία επίσης παρουσιάζεται.

Τέλος, στη στήλη περιγραφές διδακτορικών διατριβών ο **Κωνσταντίνος Μαστροθανάσης** εξηγεί πώς επιχείρησε να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα μιας σειράς θεατροπαιδαγωγικών μεθοδολογιών για τη γλωσσική εκπαίδευση και τον αναγνωστικό εγγραμματισμό δίγλωσσων μαθητικών πληθυσμών, ηλικίας 10-12 ετών σε καιρούς κοινωνικο-υγειονομικών περιορισμών. Εξετάστηκε η επίδραση επειγουσών εξ αποστάσεως και διά ζώσης διδακτικών παρεμβάσεων γλωσσικής εμβύθισης, που βασίστηκαν στο εφαρμοσμένο θέατρο και στο δράμα, για τη διδασκαλία της ανάγνωσης στη νέα ελληνική ως δεύτερη γλώσσα.

Καλή ανάγνωση!

Η Συντακτική Επιτροπή

